

Magyar Szó Lapkiadóház, Szerbia

Vojvode Mišića 1, Újvidék

www.magyar-szo.co.yu, tel. +21/456-456, +21/456-066

Kókai Péter főszerkesztő foszerk@magyar-szo.co.yu

Tóth Báthori Erzsébet könyvtáros, dokumentátor

konyvtar@magyar-szo.co.yu

INTÉZMÉNYÜNK

Tóth Báthori Erzsébet, az újvidéki Magyar Szó Lapkiadó könyvtárosa és dokumentátora vagyok, Intézményünket a rendezvényen **Kókai Péterrel**, lapunk főszerkesztőjével képviseljük.

I. SAJTÓDIGITALIZÁLÁSI PROJEKTUMUNK

Hadd éljek Kókai Péter főszerkesztőnk szavaival: "Az immár hatvanegyedik életévében járó Magyar Szó, amely minden idők legrégebbi, folyamatosan megjelenő délvidéki magyar sajtótermékké vált, hosszú és változatos életútja során a közelmúltban újabb kihívás elé nézett, külsőleg is modernizálódott". Számomra legfontosabb az, hogy megálmodta, önmagának, mint a **napilapnak**, továbbá **kiadványainak**, és **képanyagának digitalizálását**.

Az eddig eltelt időszakban hat évet (1999—2004) anyagát sikerült **DVD-re** másolnunk, és pedig Évi **306 számnak megfelelő DVD terjedelemben, szabványos TIFF formátumban**. Csak **képszerű mentést** készítettünk állománymegőrzés céljából. A beszkenelési munkákat saját erőfeszítésből, és a Szülőföld Alap némi anyagi támogatásának köszönhetően oldottuk meg. Ennyire vállalkozhattunk kísérleti alapon, -- megfelelő **informatikai** és más **szakmai háttér nélkül**. Ilyenformán kezdetét vehette, a Magyar Szó dokumentációjának több évre tervezett digitalizálása, pontosabban e nagy munka első fázisának megvalósítása.

II. FELDOLGOZÁS

Mint már említettem, megfelelő szakmai háttér hiányában csak **szkenneléssel** történő képszerű adatbevitelt végeztünk. Egyéb feldolgozási munkálatokra (képporrektúra, OCR, korrektúra, adatbázistöltés stb.) csak a későbbiekben vállalkozhatunk.

A következő **szoftverekkel** rendelkezünk: **ABBY Finereader OCR program a szövegek** digitalizálásához (3), **Microsoft Windows XP** operációs rendszer (3). Itt el kell mondanom, hogy mire a pályázat nyomán elnyert összegből megvásárolhattuk a szövegfelismerő programot, kifutottunk az időből, s nem tudtunk a továbbiakban munkaerőt foglalkoztatni, így csak kipróbáltuk a szövegfelismerő programot. Azt tapasztaltuk, hogy a magyar szövegben felbukkanó szerb neveket, vagy más szöveget is, aránylag jól kezeli.

A digitalizáláshoz szükséges további **eszközök**: **Epson szkennerek** (2), **asztali számítógép** (3), **széles sávú internet-elérhetőség**, Az ideai fejlesztési tervünknek megfelelően, megvásároltunk egy központi fájl-, és adatbázis-szervert, ennek alkalmazásával, az interneten is elérhetővé válik eddigi munkánk. Mindezt a **Szülőföld Alap támogatásával** tudtuk megvalósítani.

A kivitelezést **házon belül terveznénk**, belső szervezéssel, de az EU-s szabványok betartása végett, az **Országos Széchényi Könyvtár**, illetve az általa kijelölt szakmai szervezet felügyelete alatt.

III. SZOLGÁLTATÁSUNK – ADATMENTÉS, ADATTÁROLÁS

Egyenlőre **nincs online-szolgáltatásunk**, de a szerver funkcióba állítása után megszervezzük. Szerkesztőségünk **korlátozott hozzáférési lehetőséget** tervezett, de természetesen a többi sajtóház gyakorlatától mi sem fogunk eltérni.

Fontos tisztáznunk, a **szerzői jog kérdését** s ennek a gyakorlatban való alkalmazását. Tervezett szolgáltatási formátum: a **PDF, Tiff, Word, HTLM stb.**

Teljes szövegű keresési lehetőségünk nincs, de tervezzük létrehozatalát.

Online- szolgáltatói keretrendszer szeretnénk kialakítani.

IV. TERVEK

Tervezett kiadványdigitalizálási programunk lényege, hogy a Magyar Szót **retrospektívan, 1944-től 1970-ig képszerűen** (elsősorban **állományvédelmi** szempontokat figyelembe véve) digitalizáljuk, ennek terjedelmét azonban most még nem tudjuk felmérni. Ebből az időszakból csak a **kiemelkedően fontos, dokumentumértékű cikkeket** dolgoznánk fel (pl. a beszolgáltatási rendszerről szólókat). Az államigazgatás és a pártapparátus által érintett dolgok kizárólag fontosságuk alapján (ha meghatározza az itt élő magyar közösség életét, munkáját stb.) kerülhetnek szövegszerűen is feldolgozásra, egyébként csak képszerű mentést

végeznénk.

A napilap digitalizálását -- **1971-től folyamatosan napjainkig- szövegszerű feldolgozásban is célszerű lenne elvégezni**, ehhez azonban terjedelem még nincs felmérve.

A Magyar Szó Lapkiadó **képdokumentációjának** a feldolgozása is kiemelt fontosságú, mert értékes művelődéstörténeti képdokumentumtár.

Egyéb digitalizálással kapcsolatos terveink is vannak: a napilap **naptárainak** átmentése 1945-től napjainkig (különös jelentőségű az eseménynaptár).

Voltak a napilapnak értékes **különkiadványai** is (pl. **A magyarok**

Vajdaságban; Magyar millennium 1000--2000; 1848–1998 A magyar forradalom és szabadságharc jubileumára; a Rákóczi-szabadságharc 300.évfordulójára; Kossuth Lajos 1802–2002; Kisebbségben. Hogyan valósíthatjuk meg nyelvi jogainkat? Stb.).

V. ÖSSZEFOGLALÓ

Állománymegőrzés, a könyvkötészeti munkálatok szakszerű megoldása

Állományvédelmi szempontból szükségesnek tartjuk, **könyvkötő** állandó jelenlétét, mert a papír esetenként törik, foszlik, kifakult, a használat folytán meggyűrődött, szakszerű kezelése tehát elengedhetetlen.

A restaurációs munkálatokra is megfelelő anyagi alapot kell teremteni, s ugyancsak fontos az anyag megfelelő **tárolási feltételeinek** biztosítása is.

Szerkesztőségünkben olyan egyedi gyűjteményről van szó, amely tartalmazza az esetenként három kiadást (a szerkesztőség az éj közepén is képes volt egy új hír beszerkesztése végett áttördelni az oldalt). Mivel (regionális híreket is kiadott, más--más újságot kapott Újvidék, Szabadka, Bácsstopolya, stb.). A regionális heti mellékletek is így kerültek a lapba, Temerinnek a Temerini Újság, Bácsstopolyának a Topolya és Környéke, Zentának a Tiszavidék, Zombornak a Dunatáj járt, stb.). Ennek a sokféleségnek komplett anyaga csak a mi dokumentumtárunkban létezik.

Terveink szerint a dokumentumokat (cikkeket, kommentárokat, tárcákat, tudósításokat, fotókat) **tematikus projektumokban dolgozhatnánk fel**, így:

- **Interjúk** ismert közéleti személyiségekkel és művelődési életünk meghatározó egyéniségeivel.
- **A Magyar Szó arcképcsarnoka** (ide tartozna a lappal, - a lapkiadóház múltjával, s a benne dolgozókkal kapcsolatos adatok)
- **Délvidéki közéleti arcképcsarnok** (közéleti életrajzok),
- **Kisebbségi kérdések** (törvények, kétnyelvűség, intézmények, oktatás, művelődés, kultúra, önszerveződés...)
- **Történelmi események** (a beszolgáltatási rendszer túlkapásai, az 1848/49-es,

majd az 1956. Évi forradalom és szabadságharc)

- **Atrocitások** (1944, 2002.)
- **Délszláv háborúk (1988-tól napjainkig)**, továbbá az őket követő traumák, a magyarok tömeges elvándorlása, háborúellenes megmozdulások stb.

VI. A NAPILAP ALAPÍTÁSA ÉS FEJLŐDÉSE

--**1944–a kezdetek (Szabad Vajdaság)** 1944. december 24-én jelent meg Újvidéken, szerény 4 oldalas kiadás volt, példányszáma néhány ezer.

--**1945-ben az újság felveszi a ma is használt Magyar Szó nevet** Egy év múlva a példányszáma több mint harmincezerre nőtt. Terjedelme 16 oldalra bővült, tartalmas, és jól kivitelezett, tetszetős külsővel jelenik meg. Az olvasó színvonalas, olvasmányos újságot kapott kézhez. A megjelenést követő első tízen-egynéhány év a növekedés, a gyarapodás, a szakmai fejlődés időszaka volt.

--**1957–Felépül a Forum-ház, az újvidéki magyar sajtóház, a jelenlegi székhely** (1958 áprilisában a ház nevét Forumra változtatta.)

--**1964–A Magyar Szó történetének legnagyobb példányszáma: napi 36 700**

A lap hétköznapi számai 16--20 (a különböző mellékletekkel: Könyvbarátok, Nyelvművelő, Grimasz, Kilátó, Föld Népe. Vidéki hetilapokkal: Tiszavidék, Bánáti Újság, Dunatáj, Temerini Újság: olykor 32--36 oldalon jelentek meg, a vasárnapi számok 24--32, az ünnepi számok 36--48 oldalon. Ez a 48 oldal a Forum Nyomda rotációjának maximális teljesítőképessége révén látott napvilágot). A cikkekből, riportokból, tárcákból számos kötet állt össze könyvvé.

--**A lap túléli a háborút ennek minden viszontagságát (1993-tól)**

Erre az időszakra jellemző az elvándorlás a zaklatott munkakörülmények, a hiperinfláció, szankciók, papírhiány, terjesztési nehézségek -- ekkor az előfizetők száma majdnem nulla.

--**2002–A lap elkezdi építeni saját lapterjesztő hálózatát (lapkihordók alkalmazása)**

--**2004–Az új alapító a Magyar Nemzeti Tanács**

A Tartományi Képviselőház 2004. június 29-ei ülésén úgy döntött, hogy a tartományi alapítású kisebbségi lapok, köztük a Magyar Szó alapítói jogát átruházza a nemzeti tanácsokra. A lap kiszabadul a pártirányítás alól, és ezzel saját kisebbségi önkormányzatának hatáskörébe kerül át. Számos nehézséggel, konfliktussal kellett megbirkózni.

--**2005 -- Belső átszervezés**

Legfontosabb eleme a **dolgozói létszám racionalizálása**, a **hatékonyabb belső munkaszervezés** és **munkamegosztás**, a **piacgazdasághoz** való fokozottabb alkalmazkodás. Kialakul a három központból való irányítás (ún. háromlábú szék). A régiék megtartása mellett újabb mellékletek indítása: **Sportvilág, Magvető, Képes Ifjúság, Teátrum**. Ezenkívül 2007-től a kiadóház végzi a magyar nyelvű gyermeklapok kiadását is (**Jó Pajtás, Mézeskalács**). Az olvasnivalók **tartalmi gazdagsága** jellemzi ezt

az időszakot, továbbá címében hirdeti, hogy a „**demokratikus közvélemény napilapja**”, a **béke, az objektív és pártatlan tájékoztatás szószólója, legrégebb sajtószerv tájainkon, a nép sajátjának tekinti.**

Történelmi múltja, arra kötelez bennünket, hogy megőrizzük. **Bényei Miklós**, tanár úr egy alkalommal azt javasolta, hogy a Magyar Szót és más kisebbségi lapokat is helytörténeti **értékeire való tekintettel őrizzük meg az utókor számára**, hiszen a sajtó dokumentálja, az anyaországtól elszakított nemzetrészt életét. Mint ilyen, részét képezi az egyetemes magyar kulturális örökségnek, egyszersmind a világörökség része is.

VII. Délvidéki Magyar Digitális Sajtó adatbázis

A délvidéki magyar sajtó- adatbázisának megteremtése folytán a felhasználók (kutatók, újságírók, közéleti személyiségek) számára azonnal elérhetővé válik a feldolgozott anyag (kép és szöveg egyaránt). Távlati eredménye pedig az lenne, hogy idővel kialakíthatnánk a legnagyobb **Délvidéki Magyar Digitális Sajtó adatbázist**, amely amellet, hogy fontos kulturális kincs kiindulópontul szolgálhatna, és szervesen kapcsolódhatna egy egységes **Kárpát -- medencei Digitális Sajtó adatbázis hálózathoz**. Ugyanakkor jó alapot nyújtana ahhoz, hogy a Magyar Szó, mint a délvidéki magyarság egyetlen napilapja, tájékoztatási tevékenységén túl, gazdag dokumentációs osztálya révén, **a vajdasági magyar közösség gazdasági, közéleti, kulturális életének központjává váljon.**

Kérjük segítségüket e terv kidolgozásához, az informatikai rendszer kiépítéséhez, hogy kompatibilisek lehessünk a most működő hasonló rendszerekkel. Köszönettel fogadnánk minden ahhoz nyújtott támogatást, hogy a nagyobb horderejű közös programokban és pályázatokban partnerként, a többiekkel együtt léphessünk fel.

Tóth Báthori Erzsébet, könyvtáros